

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ ОСВІТОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

_____Віннікова Н. М.

« _____ » _____ 2016 р.

**ОБГРУНТУВАННЯ, КОНЦЕПЦІЯ ТА КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА
ДОСЛІДЖЕННЯ
«ОСВІТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ»**

Термін дослідження: 01.01.2016 – 31.12.2020

Науковий керівник – Сисоєва С.О.,
завідувач науково-дослідної лабораторії
освітології, доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент НАПН України

Розглянуто на засіданні
науково-дослідної лабораторії освітології
протокол № 1 від 14 січня 2016 року

Київ-2016 р.

1.1. ОБГРУНТУВАННЯ ТА КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ «ОСВІТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ»

Докорінні зміни економічної і суспільно-політичної систем України, необхідність її утворення у міжнародному геополітичному, економічному, освітньому і культурному просторі, наміри щодо інтеграції у європейський освітній простір актуалізують завдання забезпечення якості вітчизняної освіти відповідно до європейського та світового рівня.

Якість освіти є однією із найактуальніших проблем життєдіяльності світового співтовариства. Перехід людства до розвитку у формі «суспільства знання» (П. Ф. Друкер), перетворення «накопиченого знання» на провідну виробничу силу (Н. А. Пруель) і невід'ємну складову глобалізаційних процесів, які висувають необхідність взаємодії й інтеграції міжконтинентальних і міждержавних економічних та освітніх систем, актуалізують проблему забезпечення високої якості освіти в усіх її ланках. Зміни у міжнародному розподілі праці, виникнення й нестримний розвиток планетарного інформаційного простору, експоненціальне збільшення міждержавної трудової, ділової, освітньої, туристично-рекреаційної мобільності населення посилюють вимоги до взаємовідповідності національних рівнів якості освіти.

Актуальність дослідження диктується й іншими чинниками. Так, у Національній доктрині розвитку освіти в Україні підкреслюється, що освіта є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорукою майбутнього України, визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства, є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету й конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. Зважаючи на зазначені та інші функції освіти в українському суспільстві, питання

забезпечення якості освіти в Україні на нинішньому етапі розвитку країни набувають характеру стратегічної пріоритетності.

Освіта є складним і багатоаспектним утворенням. На сучасному етапі науковці і практики розглядають її і як певну цінність (особистісну, громадську, державну, економічну, культурницьку), і як соціальну систему, яка об'єднує різноманітні державні установи, громадські організації, навчально-виховні та освітні заклади й установи, і як особливий власне освітній, інформаційний, комунікативний, соціальний, духовно-культурний процес, і як багатоаспектний та різнорівневий результат, і як стан свідомості особистості або суспільства. Останнім часом як у світі, так і в Україні все чіткіше простежується тенденція надання пріоритетності особистісній цінності освіти, індивідуально мотивованому і стимульованому ставленню людини до власної освіти (О. Нікіфоров). Проте, особливо значущим сьогодні стає питання визначення якісних показників освіти і на особистісному, і на груповому, корпоративному, суспільному, державному та міжнародному рівнях.

Оскільки, з одного боку, особливістю освіти є її одночасне існування як у формі *процесу*, так і його *результату*, розв'язання проблеми якості освіти актуалізує насамперед забезпечення високих *процесуальних* та *результативних* показників. В свою чергу, у *процесуальній* площині це посилює увагу до теорії й практики педагогічної взаємодії в організації двох видів діяльності в системі «викладач-студент». У площині *результативних* вимірів проблема якості освіти потребує розв'язання таких науково-дослідницьких і практичних завдань: оцінки і забезпечення високої якості процесу освіти відповідно до мети результату, зафіксованого у формі певного стандарту, а також у вигляді сформованості компетентностей людини, яка здобула освіту на певному рівні. У новому Законі України «Про вищу освіту» (2014) першочергова увага надається саме цим двом аспектам – якості, «рівню здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей» і якості освітньої діяльності, тобто рівню «організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі».

Варто підкреслити, що суть сучасної освіти полягає в формуванні людини нового типу – «Людини освіченої «*homo educatus*». Особливість такої людини в

тому, що вона не просто має певну кількість знань, а морально вмотивована до застосування цих знань. І це кардинально відрізняє її від просто людини, здатної до різнобічної розумової діяльності. Ми прагнемо, щоб наш університет готував саме таких людей нового цивілізаційного типу — людей освічених» (В.О. Огнев'юк).

У зв'язку з цим зростає актуальність подальшого теоретичного вивчення і практичного забезпечення реалізації компетентнісної та особистісно-професійної освітньої парадигми. Це пов'язано з тим, що інтегральним показником якості освіти є *компетентність*, яка визначається не як проста сума знань і вмінь, а як уміння людини мобілізувати отримані знання і досвід у конкретній ситуації, а таке поняття як «розвиток особистості» стає стрижневим поняттям теорії і практики забезпечення якості освіти, зокрема вищої.

Щодо співвідношення інституційного і особистісного аспектів науково-теоретичного вивчення і практичного забезпечення якості вищої освіти, то університетська освіта має виступати як цілісна освітня система, яка на найвищому якісному рівні організаційно, змістовно й технологічно забезпечує потребу людини в освіті, духовному й культурному розвитку, підвищенні професійної компетентності й просто отриманні естетичного задоволення від пізнання всього нового, що відповідає інтересам і запитам особистості.

Перетворення на нинішньому історичному етапі знань на безпосередню виробничу силу, посилення залежності всіх видів виробництва від результатів освіти, бурхливий розвиток соціально-економічних процесів у сфері самої вищої освіти посилюють актуальність дослідження якісних вимірів *багатопрофільної університетської освіти*. Вони мають задовольняти вимогам й потребам процесів глобалізації, європейської інтеграції, запровадженням інноваційних моделей розвитку університетської освіти, які потребують вдосконалення мотиваційних та економічних механізмів підвищення якості функціонування освітньо-наукового простору в сучасному університеті.

Ще одним чинником актуалізації вивчення та практичного забезпечення якості освіти в університеті є подальший розвиток вищих навчальних закладів України відповідно до вимог Болонського процесу, головною метою якого є не докорінне

реформування національних освітніх систем, не створення єдиної системи підготовки фахівців, а запровадження загальних принципів системи оцінки і порівняння документів про здобуття освіти, зокрема єдиний загальноєвропейський додаток до диплому. Болонський процес – це не тільки заходи щодо стандартизації освітніх систем, але й політика, яка здійснюється Європейським Союзом у галузі освіти. Згідно з основною метою цієї політики освіта має стати європейською соціальною моделлю і бути світовим еталоном якості. Вимоги Болонської декларації зводяться, у кінцевому підсумку, до підвищення якості освіти у вищих навчальних закладах. Ось чому наразі проблема вивчення якості освіти стала міжнародною темою досліджень (В.О. Далінгер).

Таким чином, необхідність розробки *освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті* зумовлена логікою розвитку сучасного суспільства й освіти, а саме:

- зростаючою роллю освіти у розвитку сучасної цивілізації та її впливом на особистісне та професійне становлення майбутнього фахівця;
- необхідністю вироблення адекватної сучасним запитам суспільства, держави й особистості освітньої політики, принципів та стратегічних напрямів її розвитку;
- підвищенням ролі університетів у економічному, науково-освітньому і соціокультурному процесах;
- реформуванням змісту вищої освіти в контексті Болонського процесу та тенденцій розвитку світових освітніх систем;
- впровадженням “глобальних інновацій” у всіх галузях культури, економіки, техніки, суспільного життя, освіти;
- переходом світової спільноти до розвитку у формі «суспільства знань», у межах якого пріоритетним є не просте накопичення знань і предметних умінь та навичок, а формування вміння вчитися, оволодівати навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя;

- запровадженням моделі особистісно орієнтованого освітнього процесу як оновленої парадигми освіти, яка передбачає визнання студента суб'єктом цього процесу, що вміє і бажає вчитися;
- особливою актуалізацією глобалізації усіх сфер життєдіяльності особистості і суспільства в умовах загальноцивілізаційних тенденцій сучасного світу, що вимагає від вищої школи надати молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначатися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці.

Сьогодні в Україні накопичена значна дослідницька спадщина з філософії освіти, педагогіки, психології та суміжних наук, яка дозволяє осмислити *освітологічні засади забезпечення якості освіттив в університеті* та виробити науковий інструментарій їх дослідження.

Певні аспекти цієї проблеми знайшли відображення у роботах вітчизняних філософів (В.П.Андрущенко, В.П.Бех, В.Г.Кремень, В.О.Кудін, І.Ф.Надольний, В.О. Огнев'юк), соціологів (В.С.Бакіров, М.Є.Добрускін, М.О.Шульга, О.О.Якуба). Також важливими у цьому контексті є дослідження педагогів та психологів, виконані в Україні з: теоретико-методологічних засад неперервної професійної освіти (С.У. Гончаренко, С.О. Сисоєва), теорії та історії педагогіки (О.В.Сухомлинська), розвитку вищої освіти (В.П.Андрущенко, Л.В. Коваль, В.І. Луговий, В.В. Сагарда), професійної підготовки фахівців у вищій школі, зокрема у педагогічних університетах (А.М. Алексюк, І.А.Зязюн, М.Б. Євтух, В.Г.Кузь, А.В. Коржуєв, І.Ф.Прокопенко, М.І.Шкіль), у класичних університетах (О.В.Глузман, О.П.Мещанінов), проблем професійної орієнтації, післядипломної освіти та адаптації студентства (В.І.Бондар, О.Г.Мороз, Є.М.Павлютенков, Р.І.Хмелюк), психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців (Г.О.Балл, В.К.Демиденко, О.В.Киричук, В.А.Семиченко, Т.С.Яценко), С.Д.Максименко), особистісного і професійного розвитку особистості (С.Д.Максименко, В.О. Моляко, В.В. Рибалка), модернізації освіти на засадах особистісно орієнтованого (І.Д. Бех, В.В. Євдокимов, С.І. Подмазін) і компетентнісного (Н.М. Бібік, О.В. Овчарук, О.І. Пометун, О.Я. Савченко) підходів, загальної педагогічної інноватики

(Л.І. Даниленко, О.В. Попова), підготовки майбутніх педагогів до інноваційної професійної діяльності (І.В. Гавриш, О.Г. Козлова), інформатизації освіти, впровадження сучасних інформаційних технологій в освіті (В.Ю. Биков, А.М. Гуржій, В.М. Кухаренко, О.І. Ляшенко, В.В. Олійник, Т.І. Коваль, М.І. Жалдак), освіти дорослих (С.І. Болтівець, О.І. Огієнко), проблем полікультурності освіти (Н.В. Якса та інші).

Проте, існують проблеми, що гальмують забезпечення якості вищої освіти в Україні.

До їх числа належать:

- багатоаспектність якості освіти (якість результатів; якість можливостей освітніх систем, які забезпечують результат; якість освітнього процесу; якість суб'єктів освіти);
- багатосуб'єктність процесу оцінювання якості освіти (оцінка якості освіти забезпечується і виконується великою кількістю суб'єктів: студенти, випускники, батьки-замовники навчання у конкретному навчальному закладі, суспільство загалом, державні органи, працедавці; представники самої системи освіти, зокрема педагоги, організатори навчання; дослідники системи освіти, які не залучені до неї безпосередньо тощо);
- багаторівневість результатів освіти (якість підготовки випускників різних освітніх рівнів);
- багатокритеріальність оцінювання якості освіти (якість освіти оцінюється за допомогою великої кількості критеріїв);
- поліхронність оцінювання якості освіти (в оцінці якості необхідно поєднувати тактичні і стратегічні цілі у досягненні якості освіти, які можуть неоднаково сприйматися у різний час різними суб'єктами освіти);
- інваріантність і варіативність оцінювання якості освіти (системі освіти під час оцінки навчальних закладів або випускників виділяються спільні якості для всіх навчальних закладів чи випускників певного рівня освіти і специфічні якості – для конкретного вищого навчального закладу або групи спеціальностей) (Бризгаліна Є. В.).

Крім того, можна назвати низку суперечностей, які також негативно впливають на якість освіти, зокрема, між:

- вимогами суспільства до підготовки фахівця інноваційного типу та невисоким рівнем саморегуляції діяльності студентів, їх мотивації щодо оволодіння основами майбутньої професійної діяльності, слабким розвитком пізнавальних потреб, індивідуального творчого потенціалу студентства;
- особистісно-суб'єктивними та системно-соціальними вимірами освіти;
- зовнішніми та внутрішніми детермінантами розвитку та саморозвитку вищих навчальних закладів і студентів у сучасних нестабільних соціально-економічних умовах;
- вимогами держави до якості вищої освіти та недостатньою готовністю науково-педагогічних працівників до її забезпечення;
- зростаючими вимогами до підготовки науково-педагогічних працівників, які мають забезпечувати високий рівень якості університетської освіти та відсутністю теоретичного і навчально-методичного забезпечення реалізації цього процесу;
- орієнтацією України на європейську якість вищої освіти та недостатнім вивченням соціальних, політичних, організаційних, власне педагогічних та інших механізмів її забезпечення у країнах Європейського Союзу.

Провідна ідея дослідження обраної проблеми полягає в тому, що багатомірність та специфіка проблеми якості освіти, вимагає системного, всебічного й комплексного дослідження сфери освіти як продуктивної сили сучасного суспільства і може здійснюватися лише на основі інтеграції різних галузей наук. Таким чином, дослідження *освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті* має здійснюватися на міждисциплінарній основі, що найбільш вичерпно та ефективно забезпечується у межах освітологічного підходу.

Методологічна основа дослідження. На *філософському рівні* – загальнотеоретичні і методологічні положення філософії щодо нерозривного зв'язку культури й освіти, єдності теорії і практики; про людину як суб'єкта діяльності; про

розвиток та саморозвиток особистості. На рівні *загальнонаукової методології* – положення про інноваційний розвиток освіти в умовах світових тенденцій глобалізації, інтеграції, інформатизації суспільства; гуманізацію й гуманітаризацію вищої освіти; пріоритетність творчого розвитку майбутніх фахівців; системний, діяльнісний, особистісний, синергетичний, компетентнісний, цілісний, культурологічний, міждисциплінарний підходи. На рівні *конкретно наукової методології* – теоретичні положення про цілісність, неперервність і комплексність професійної підготовки фахівців; зміст сучасної підготовки майбутніх фахівців в умовах університету. На *технологічному рівні* – система методів дослідження розвитку університетської освіти в Україні та за кордоном із залученням широкої джерельної бази; інноваційні форми і методи освітнього процесу у вищому навчальному закладі.

З огляду на це в основу **концепції дослідження** покладено сукупність методологічних і теоретичних положень, що визначають стратегію розв'язання завдань дослідження освітологічних засад забезпечення якості освіти в умовах університету.

Дослідження обраної проблеми базується на науково обґрунтованому положенні про те, що *освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті* розглядаються як сукупність міждисциплінарних наукових знань про сферу освіти: категорій, понять, термінів, ідей, парадигм, гіпотез, законів та закономірностей, інтегрованих освітологією, що застосовуються як вихідні положення для дослідження динамічного розвитку сфери освіти як якісно цілісного суспільного феномену.

Провідним концептуальним положенням проведення досліджень в освітології є розуміння сфери освіти як цілісного динамічного утворення, структура якого включає нерозривно пов'язані між собою елементи (сегменти), сукупність яких з одного боку утримує динамічну цілісність сфери освіти, а з іншого, забезпечує її здатність до розвитку й самоорганізації, взаємодії з іншими системами соціального організму та впливу на їх розвиток. Саме цілісність є однією з провідних категорій освітології, яка дає можливість досліджувати освітні процеси на основі принципів

якості (А.І. Субетто), та впорядкувати основні категорії освітології на основі холістичного підходу, який дозволяє цілісно розглядати як проблеми створення наукової теорії освітології, так і напрями її реалізації на практиці. Отже, освітологія є тим науковим напрямом, у межах якого сфера освіти вивчається як цілісне явище, а міжпредметна координація та інтеграції сприяє дослідженню розвитку освіти у сукупності усіх чинників, що мають вплив на неї та упосліджений нею вплив на суспільство.

Освіта як потужний рушій розвитку суспільства є об'єктом спеціальних досліджень різних наукових галузей: філософії, економіки, педагогіки, психології, соціології, культурології, теорії управління, політики, права тощо (С.О. Сисоєва). Тому сфера освіти потребує всебічних і системних досліджень, інтеграції та об'єднання зусиль різних наукових галузей. Така інтеграція є ключовою саме в освітологічних дослідженнях.

Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті повинні відображати: сукупність дифініцій; концепції; моделі; технології; критерії якості освіти в умовах університету та показники, що їх розкривають; прогностичні напрями; закономірності і тенденції розвитку.

Аналіз феномену якості освіти та умов її забезпечення в університеті передбачає застосування комплексу дослідницьких підходів з позицій: *філософії освіти*, що розглядає закономірності розвитку освітньої сфери та її якостей в умовах цивілізаційних змін в усіх аспектах її існування та функціонування; *педагогіки та психології* щодо навчання, виховання, розвитку і самовдосконалення особистості (поняття, концепції, моделі, педагогічні закономірності); *теорії та методики професійної освіти*, що спрямована на забезпечення досягнення мети та завдань професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах університету; *соціології освіти*, що розглядає освіту як соціальний інститут, досліджує структуру і динаміку соціальних процесів у сфері освіти, її взаємодію з іншими соціальними та суспільними інститутами; *культурології освіти*, яка трактує освіту як сукупність систем духовно-моральної, художньо-естетичної та поліетнічної освіти й виховання, що в цілому сприяють інтелектуально-емоційному розвитку особистості,

формуванню її світогляду; *економіки освіти*, яка вивчає нові механізми розвитку та функціонування сфери освіти, фінансування освітньої діяльності та соціально-економічну ефективність освітньої діяльності для суспільства.

Цілісний науковий аналіз освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті потребує комплексного застосування таких наукових підходів (системний, діяльнісний, особистісний, синергетичний, компетентнісний, цілісний, культурологічний, міждисциплінарний), які забезпечують вивчення обраної проблеми на міждисциплінарному рівні.

Системний аналіз буде використаний для розробки освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті, виявлення цілей і цінностей сучасної університетської освіти, системоутворюючих зв'язків і чинників, які впливають на якісні показники діяльності навчальних закладів, вивчення організаційно-педагогічного досвіду діяльності університетів із забезпечення високої якості навчального процесу і його результатів; сучасних моделей університетської освіти; обґрунтування концептуальних підходів до моделювання високоякісної університетської освіти.

Діяльнісний підхід у дослідженні буде використовуватися для розгляду суб'єктно-орієнтованої організації й управління навчальною діяльністю викладачів і студентів в контексті створення найбільш сприятливих умов для досягнення високих якісних рівнів університетської освіти.

Особистісний підхід буде застосовуватися як методологічний інструментарій дослідження під час аналізу освіти як навчально-освітнього і соціального засобу забезпечення найвищих рівнів якості персональної підготовки особистості в університеті; особливостей впливу на якість освіти становлення й розвитку особистісного досвіду студентів, магістрів й аспірантів у процесі університетської освіти.

Синергетичний підхід у дослідженні застосовуватиметься з точки зору наукових уявлень про якість освіти в університеті як результат взаємодії складних систем, здатних до самоорганізації. Система забезпечення якості освіти, її розвиток залежить не лише від зовнішніх чинників, але й від рівня сформованості у кожній її

підсистемі здатності до саморозвитку і самоуправління, врахування сучасних соціально-економічних особливостей розвитку як суспільства в цілому, так і кожної особистості зокрема.

Компетентнісний підхід буде використовуватися у дослідженні для визначення компетенцій, які мають забезпечувати високий якісний рівень знань, навичок і компетентностей, набутих аспірантами й магістрами у процесі здобуття університетської освіти.

Цілісний підхід у дослідженні обраної проблеми буде реалізовано для вивчення освітологічних засад якості освіти як об'єкту дослідження з позиції складного цілого, а не ізольовано від інших, пов'язаних з ним об'єктів; визначення головних елементів освіти як цілісної системи, специфіки цих елементів, їх особливостей; виявлення тих елементів і зв'язків між ними, які впливають на цілісну систему забезпечення якості освіти.

Культурологічний підхід у дослідженні буде використано для аналізу проблеми культури забезпечення якості освіти в університеті, яка формується через накопичення досвіду взаємодії суспільства і системи вищої освіти; академічної культури всіх учасників освітнього процесу, що виступає однією із важливих гарантій успіху заходів забезпечення якості в системі освіти.

Міждисциплінарний підхід відображає загальну тенденцію сучасної науки щодо посилення інтеграції дисциплінарних знань, взаємовпливу і взаємопроникнення різних галузей наукового знання при вивченні складного й комплексного об'єкта дослідження. Міждисциплінарність у дослідженні освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті проявляється в аналізі теорій, концепцій, моделей різних наукових галузей, виявленні змістових, логічних, функціональних зв'язків між ними, синтезу поглядів на інноваційні процеси й формуванні нових теорій та концепцій в освіті.

1.2. КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначення зазначених вище концептуальних підходів зумовило актуальність і доцільність теми дослідження *«Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті»*.

Дослідження освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті передбачає визначення наукового інструментарію дослідження процесів, що відбуваються в сфері університетської освіти, впливають на її якість або гальмують якість підготовки майбутніх фахівців, формування у них високоякісних професійних та соціальних компетенцій для успішної сучасної та майбутньої життєдіяльності в суспільстві.

За таких умов науково-дослідною темою науково-дослідної лабораторії освітології обрано: **«Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті»**.

Об'єкт дослідження: розвиток вищої освіти в Україні.

Предмет дослідження: забезпечення якості освіти в університеті на засадах освітології.

Мета комплексного дослідження: на основі цілісного наукового аналізу розвитку університетської освіти обґрунтувати освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті.

Виходячи із **об'єкту, предмету та мети комплексного дослідження «Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті»** визначено **основні завдання дослідження:**

1. Розробити та обґрунтувати методологію оцінювання якості освіти в умовах університету.
2. Дослідити соціальні чинники забезпечення якості освіти в університеті.
3. Проаналізувати освітньо-інноваційні проекти у забезпеченні якості освіти в умовах університету.
4. Вивчити культурологічні детермінанти розвитку та забезпечення якості освіти в університеті.

5. Дослідити особливості розвитку і саморозвитку у системі «викладач-студент» як основи забезпечення якості освіти в університеті.
6. Проаналізувати технології експертної діяльності із забезпечення якості вищої освіти.
7. Вивчити Європейський досвід забезпечення якості вищої освіти.
8. Експериментально перевірити розроблені та обгрунтовані освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті та розробити навчально-методичні матеріали щодо їх впровадження.

Етапи дослідження:

1 етап – *пошуково-аналітичний*: Розробка концепції та комплексної програми дослідження, індивідуальних програм дослідження; визначення методів дослідження; вивчення, аналіз і узагальнення наукової літератури, нормативно-правових документів, архівних джерел з проблеми дослідження; здійснення теоретичного аналізу основних категорій, понять та дефініцій дослідження; обгрунтування змісту поняття «освітологічні засади» (січень – грудень 2016 р.).

2 етап – *прогностичного моделювання*: вивчення організаційно-педагогічного досвіду діяльності університетів; сучасних моделей забезпечення якості університетської освіти; обгрунтування концептуальних підходів до моделювання систем забезпечення якості освіти в університеті (січень – грудень 2017 р.).

3 етап – *експериментальний*: обгрунтування освітологічних засад забезпечення якості освіти в університеті; апробація та експериментальна перевірка сформульованих концептуальних положень (січень – грудень 2018 р.).

4 етап - *аналітико-корекційний*: визначення структурно-логічної схеми систематизації матеріалів експериментального дослідження; узагальнення та аналітична обробка результатів апробації та експериментальної роботи (січень – грудень 2019 р.).

5 етап – *впровадження*: впровадження розроблених навчально-методичних матеріалів в освітній процес університету (січень – грудень 2020 р.).

У процесі виконання поставлених завдань дослідження передбачається використовувати такі **методи дослідження**: а) *теоретичні методи*: системно-

структурний (класифікація, систематизація, моделювання), ретроспективний аналіз, порівняння різних поглядів на досліджувану проблему; узагальнення теоретичних підходів з метою визначення поняттєво-категоріального апарату; праксиметричні (вивчення та узагальнення досвіду роботи, аналіз документів); теоретико-методологічний аналіз літературних джерел з метою виявлення чинників впливу освітнього середовища університету на особистісний і професійний розвиток майбутнього фахівця; діахронний – виклад явищ, фактів і подій світової та вітчизняної культури, історії педагогіки у хронологічній послідовності; синхронний – порівняльне дослідження в одному обраному проміжку часу без звертання до історичної ретроспективи або перспективи; порівняльний – визначення загальних та особливих закономірностей, тенденцій розвитку, сфери взаємовпливу систем освіти, культур, визначення їх своєрідності або спорідненості; типологічний – з'ясування типологічної спорідненості або близькості освітньо-історичних і культурних процесів; археологічний – вивчення загального стану розвитку освіти та культури минулих поколінь на підставі матеріальних знахідок; психологічний – вивчення суб'єктивних механізмів функціонування освіти та культури, індивідуальних якостей людини та несвідомих психічних процесів; біографічний – тлумачення явищ освіти, культури через відображення біографії та особливостей творців культурних цінностей; цивілізаційний – осмислення явищ освіти та культури через інтегративні галузі спеціалізованих гуманітарних і природничих знань у контексті культурної епохи б) *емпіричні методи*: діагностичні (анкетування, тестування, самооцінки, опитування, ранжування); обсерваційні (педагогічного спостереження, самоспостереження); контент-аналіз нормативної документації, методичних матеріалів тощо; в) *статистичні методи*: аналіз даних за допомогою сучасних інформаційних технологій, обробка емпіричних даних (результатів діагностики, анкетування, бесід, моніторингу тощо).

Означені завдання реалізуються шляхом дослідження таких **конкретних проблем**:

1. Методологія оцінювання якості освіти в умовах університету (Сисоєва С. О.).

2. Соціальні чинники забезпечення якості освіти в університеті (Рябенко В. О.).
3. Освітньо-інноваційні проекти у забезпеченні якості освіти в умовах університету (Козак Л. В.).
4. Культурологічні детермінанти розвитку та забезпечення якості освіти в університеті (Галицька М. М.).
5. Розвиток і саморозвиток у системі «викладач-студент» як основа забезпечення якості освіти в університеті (Кузьменко О. М.).
6. Технології експертної діяльності із забезпечення якості вищої освіти (Тригуб І. І.).
7. Європейський досвід забезпечення якості вищої освіти (Грищук Ю. В.).

В результаті дослідження означених проблем **очікуються такі результати:**

На теоретико-методичному рівні передбачається:

- розробка і обґрунтування методології оцінювання якості вищої освіти;
- визначення й обґрунтування соціальних і культурологічних чинників забезпечення якості вищої освіти;
- узагальнення європейського досвіду забезпечення якості освіти в університеті.

На рівні практичного впровадження передбачається:

- впровадження освітньо-інноваційних проектів забезпечення якості освіти в університеті;
- розробка технології розвитку і саморозвитку особистості у системі «викладач-студент» як основи забезпечення якості освіти в університеті;
- розробка технології експертної діяльності із забезпечення якості вищої освіти.

Результати дослідження будуть узагальнені і опубліковані у вигляді:

- **монографії** (колективної) «Забезпечення якості освіти в університеті: освітологічні засади» (10,0 друк. арк.);

- **навчально-методичних матеріалів** із забезпечення якості освіти в умовах університету: освітня програма для науково-педагогічних працівників та методичні рекомендації щодо її реалізації (25, 0 друк. арк.);
- **навчально-методичних матеріалів** за окремими напрямками досліджень.

Результати дослідження можуть стати основою для подальшого вивчення проблеми забезпечення якості освіти в Україні, а також використовуватись під час розробки навчально-методичної літератури та освітніх програм, присвячених проблемам вивчення та забезпечення якості освіти у вищих навчальних закладах; у процесі професійної підготовки студентів та в системі післядипломної освіти за різними напрямками; під час викладання курсів з освітології, філософії та соціології освіти, освітньої політики, порівняльної педагогіки тощо.

Завідувач НДЛ освітології

С. О. Сисоєва